

2

Octubre del 1958

L'ACTUALITAT I L'ETERNITAT

Cada vegada la tècnica proporciona a l'home no tan sols mitjans d'informació més extensos, sinó de registre i d'interpretació de dades. Es graven la imatge i el so i es poden transmetre d'una manera quasi instantània a través de distàncies enormes. La notícia, amb tot el que té de palpitació vital, és recollida i difosa com mai no ho havia estat.

Els historiadors veuen facilitat el seu treball i han d'ésser més prudents en l'ús de la imaginació, la qual cosa descarrega la creació literària d'una pesada responsabilitat ja que pot ser, en canvi, més imaginativa, no tan lligada a re-passar amb una inevitable monotonía el feinejar humà.

Es innegable que avui es té un coneixement molt generalitzat de la composició i comportament de les diverses classes que integren una col·lectivitat. Es difícil de creure en l'existència d'un individu tan distret que esperi un poema, una novel·la, una simfonia o un quadre per a sentir-se fustigat o simplement interessat

pels problemes fonamentals que afecten la realitat que el circumda. El pamflet, el manifest, el diari, l'actualitat seguida amb una alerta constant a través de la ràdio i la televisió han demostrat més eficiència en el propòsit de mantenir el contacte entre els peus i la terra que no pas la literatura, per a la qual l'esmentat contacte no és sempre ni del tot indispensable.

L'home modern està assabentat i cal creure que ho estarà més encara en l'esdevenidor. Coneix els seus conflictes i en sofreix, hi ha un poderós aparell de propaganda i un neguit que no el deixen reposar. Si al final d'una jornada assisteix a un espectacle on es torna despietadament a la càrrega, en el curs del qual li diuen més ben dit allò que ell ja sap i que més aviat voldria oblidar per uns moments, té el sentiment d'una reiteració cruel, d'una mena de sadisme que tracta d'acorrallar-lo amb pertinàcia. Es pot afirmar que l'èxit del teatre de Ionesco es deu a una defensa ins-

tintiva contra la pena convertida en ideal estètic. Qui sap si les situacions i els personatges que presenta Ionesco són humans, però són indiscutiblement humanes les reaccions que provoca: la riulla, l'intim pessigolleig de contemplar un joc de l'esperit, l'aptitud de desvetllar una curiositat en el fons de la qual no s'amaga cap amenaça. Si a més d'això l'espectador se sent enriquit en algun aspecte, si participa de l'alegria que acompanya la naixença d'una idea o es veu abocat de cop i volta al somieig, voldrà dir que els éssers estranys, les marionetes irrealment i absurdes que es lliuren damunt l'escenari a uns afers ficticis, fan vibrar la carn real d'un públic que, sense desertar-ne, es pren una lícita treva de l'angúnia. El realisme, doncs, hi és. Però allí on fa més falta, entre la gent que ocupa les butaques. L'escena és manté com un mirall que no glaça cap aflicció.

Hi ha alguna autèntica novetat en el teatre de Ionesco? Probablement no. Trobaríem antecedents, semblances i coincidències. El seu valor principal radica en la claredat d'intel·ligència amb que Ionesco formula un enunciat de desintoxicació. Feia tanta falta, que d'una manera immediata sorgeix en la novel·la un moviment de neteja semblant i un grup d'escriptors joves obté a França un triomf remarcable declarant-se contra l'empatx de transcendència que estem patint. Un gran nombre de lectors els acull amb beneplàcit i s'alceu veus que fan pensar en l'acabament de l'era dels missatges. Hi

ha, fortíssim, el desig de descansar en literatura dels "missatges socials", els "missatges polítics", els "missatges religiosos", els "missatges filosòfics" i els "missatges poètics". És com si algú denunciés de sobte unes fórmules prèvies d'elaboració, mecàniques, una mena de trampa creadora que, en ésser coneguda, despulla l'obra de la seva importància.

Ja que l'ús inadequat de certs conceptes els ha fet injustament sospitosos, no es parla de l'art per l'art, però es propugna l'art en si i per si mateix, perseguint unes finalitats pròpies que no l'obliguen en absolut a envair el camp de la beneficència. Es torna al rigor de la forma i a la correcció de l'estil; la grolleria en el llenguatge es troba tan reprovable en una narració o en un drama com en llavis d'un començal convidat a una taula ben parada. En efecte, sembla indiscutible que si s'ha de tendir a una superació constant de les idees, no es pot admetre que s'expressin amb manifestacions primàries de la mala educació. Així, assistim a la fi de la lletgesa com a moda agressiva i, per il·lació, a la represa d'uns ideals més nobles. Podria assegurar-se des d'ara que no passarà res de mal ni es descuidarà ningú; l'home seguirà a través de la lectura de la premsa mantenint unes preocupacions i unes pors que semblen sagrades, a jutjar per la formidable pressió que vetlla perquè no disminueixin. Hi haurà només una transferència de l'atenció tenint en compte l'eficàcia i, per exemple, els escriptors deixaran que s'ocu-

pin de la misèria organismes oficials o privats amb possibles solucions directes.

Les lletres poden ara emprendre una suggestiva aventura: enfrontar-se a la vasta xarxa de la temença i de l'odi, combatre l'in-

tent d'estendre la tristesa i l'escepticisme com un vel que ho cobreixi tot. Podem oposar el conte a la notícia, la novel·la al periodisme, el teatre a la proclama i la poesia al present desagradable, per a embellir-lo amb la força onírica de l'esperança.

FE D'ERRADES

A la pàgina tres corresponent al primer número dels "Fascicles" el paràgraf que comença a la dinovena ratlla de la segona columna, ha de dir: "Gratüitament, es fan passar com a bones formes com porxe, barco, camilla, noviller i altres de semblants etcètera".

A la pàgina cinc, allí on diu *pantalles*, ha de dir allò que la Secció Filològica de l'Institut aconselli. L'autoritat d'aquest consell es tindrà en compte, també, en el cas que un dels mots apuntats figuri en una llista recent.

Altres errades de menys importància poden ésser fàcilment localitzades i corregides pel lector.

QÜESTIONS DE LLENGUATGE

LOCUCIONS VERBALS D'OBLIGACIO

L'il·lustre filòleg Aramon i Serra, en el seu assaig "Notes sobre alguns calcs sintàctics en l'actual català literari", diu:

"Aplego i comento alguns interessants fenòmens sintàctics del modern català literari que permeten constatar, una vegada més, els dubtes i les vacil·lacions en que es debat una llengua quan l'atzar o les circumstàncies històriques la posen sota la influència d'una altra".

Aramon i Serra afirma després que, a desgrat de la vitalitat de *caldre* en l'idioma comú, alguns escriptors en defugen l'ús a favor d'altres fòrmules, entre elles *és precís*.

D'acord amb la definició que donen els diccionaris, em sembla a mi trobar una diferència entre un i altre concepte, en el sentit que *caldre* equival a *convenient o necessari* i *és precís* equival a *indispensable*.

CARTA DE BARCELONA

A rel d'una lectura del primer número dels "Fascicles", m'escriu un amic: "Estic completament d'acord amb vós en la qüestió lingüística i els seus perills. Tingueu en compte, però, que excepte *porxe* els altres mots que esmenteu són correctes segons l'últim Fabra o bé en el cas de *fondo* són admesos segons una llista aprovada per la Secció Filològica de l'Institut. No és acceptat, en canvi, *pantalla* que utilitzeu a la pàgina cinc".

Agraeixo aquesta indicació que m'és summament útil i com que en tot el que es refereix al llenguatge estimo la disciplina i tinc la consciència (ateses les meves limitacions) de predicar-la, l'aprofito

per a reforçar la humilitat, amb l'esperança que en una pròxima llista de la Secció Filològica hi figuri *pantalla* com a mot correcte, o algun altre que ens permeti donar nom a un objecte tan del nostre temps. Mentrestant, la traducció de *pantalla* per *pàmpol* (que figura en els vocabularis Castellà-Català) no ompliria les necessitats elementals de qualsevol comentarista "Artista del pàmpol", "Obra mestra del pàmpol", etcètera, a part de la seva incorrecció, serien expressions d'una frivolitat extremada.

Pel que fa a l'"últim Fabra" (que m'he afanyat a adquirir), és una cosa que em tindrà per sempre més amb l'ai al cor. La temença que futures edicions dignifiquin paraules vivíssimes en el llenguatge corrent i que ara ens semblen reprobables, pot engendrar un cert sobresalt poc constructiu. A desgrat de tot, el nou Fabra em proporciona el lleu consol d'una justificació: en una llista de seixantadues errades importants que figura al final de l'obra, s'adverteix que a la pàgina 297 allí on diu "Calàpat" ha de dir "Calàpet", curiosa coincidència que em fa creure que ni a la mateixa font no hi ha prou familiaritat amb alguna de les formes recents.

Finalment, he d'aprofitar el tema per a declarar que en el meu cas el desig de correcció indica només una voluntat i no pas, per desgràcia, una capacitat.

GUANYS LIMITATS

La nostra llengua s'ha enriquit darrerament en una determinada direcció. Ara és correcte un paràgraf com el següent, d'un marcat regust campestre i avial: "Durant la faena, la bístia va donar un colp a la cussa, que fugí amb la coa entre cames. Vaig cridar-la amb un siulet, però tement un engan s'allunyà més".

En canvi, des del punt de vista modern i ciutadà ens trobaríem que una petita història que fés així: "*Se m'havia avariat el transistor del meu aparell de ràdio i, per distreure'm, vaig encendre el televisor, la pantalla del qual es veia amb més nitidesa si s'apagava la làmpara de la sala. No obstant, el cinescopi projectava un requadre fosc en els extrems, potser perquè una de les bombetes funcionava malament. En el canal quatre donaven un noticiari sobre el reactor nuclear i el ciclotron adquirits per la Universitat*", contindria nou mots que no figuren en el més recent dels nostres diccionaris, i tres l'accepció dels quals no es pot aplicar o queda manifestament pobra en el sentit que se'ls dona aquí.

EL SISTEMA ROBERT HEIN

Conscient de les meves paraules, puc afirmar que he conegut poques persones d'una infelicitat tan gran com la que afligia el meu amic Lluís Ordal. L'estimava, però no podia deixar de reconèixer les limitacions de la seva intel·ligència.

Compartíem un petit pis, en virtut d'una associació establerta sobre la base que pagaríem la meitat del lloguer cadascú. El tracte fallà des del principi perquè l'Ordal canviava de feina gairebé setmanalment. Millor dit: perdia els llocs que buscava amb afany i no tenia mai diners, de manera que jo no tan sols pagava íntegres les despeses que ens havíem compromès a cobrir entre tots dos, sinó que encara l'ajudava amb préstecs que no eren quantiosos, però sí freqüents.

Que tot això no semblés un retret! Si ho explico és perquè es pugui veure com fou d'extraordinari el que s'esdevingué després. L'Ordal era un bon camarada, ja que en tot moment tenia més coses per a escoltar que per dir, donant així la grata impressió que s'interessava sempre pels demés. Era discret i educat, silenciós i pulcre, conjunt de valors molt estimable en un company de cambra. No puc dir res més a favor seu, probablement no hi havia res més. Tota la resta era una buidor absoluta, de vegades angoixosa, ja que en matèria de saber i d'entendre l'univers de l'Ordal era diminut. No llegia mai, ni mostrava gaire curiositat pel que s'esdevenia en l'ordre polític o social. Ni tan sols pel fet divers. El seu caràcter tenia una complicació aïllada, potser l'únic moviment de defensa contra la gri-

sor dins la qual flotava. De tant en tant es permetia petits misteris, era reservat, feia el que bonament li era possible per a donar importància a minúsculs secrets.

La convivència amb una persona així era senzilla. Les dues vegades que ens vèiem cada dia, a primeres hores del matí i de la nit, tot transcorria enmig d'una rutina agradable, perquè les mútues molèsties eren tàcitament eliminades. Al vespre, jo encenia el llum del meu llit per a llegir durant una bona estona i l'Ordal es posava les mans sota el clatell, contemplava el sostre (estic segur que no hi havia vist mai res) i al cap de pocs minuts s'adormia, sense canviar de posició i somniant amb una gran mediocritat.

Una vegada, com a principi del gran enigma, el vaig veure arribar amb un llibre sota el braç.

—Això sí que em plau, home! —vaig dir-li—. Quin títol és?

Li anava a estirar el volum, amb un gest maquinal, però ell retrocedí per a evitar-ho i em mirà severament. "Tots ens sabem les nostres coses", em digué com si volgués puntualitzar les bases fonamentals d'un pacte.

El llibre prengué des d'aleshores una importància decisiva. Jo no vaig referir-m'hi novament, perquè volia demostrar que estava ofès per la reticència. Però no podia deixar d'adonar-me amb estupor que el meu company llegia, que quotidianament el llum de la seva capçalera estava encès més estona que el meu.

Pocs dies després, tot just acabant de llevar-nos, m'empengué d'improvís i preguntà:

—Quants diners et dec?

Vaig interpretar que havíem arribat al clímax d'una situació tibant i que ell, al marge de la curtesa del seu enteniment, posseïa una dignitat natural que el feia reaccionar contra una actitud injusta. Aquesta idea, desarmant-me, m'obligà a contestar-li amb vehemència que no s'hi amoïnés.

—Es que ara puc pagar-te —respongué amb un somriure ple de candor.

Es tragué de la butxaca un feix de bitllets de banc i, mentre els aguantava amb una mà, amb l'altra començà a fer números, reclamant el meu ajut, aclarint dificultosament velles partides. Quan arribàrem a fixar una xifra, l'Ordal s'humitejà la punta dels dits i separà amb parsimònia uns quants papers. "Compta'ls —em digué en el moment d'allargar-me'ls—. Ja saps que jo m'equivoco sempre".

—Que has trobat feina? —vaig preguntar-li afectuosament, amb ganes de deixar arreglades les diferències.

El rubor li cobrí la cara. Abaixà la mirada i, amb un fil de veu, va dir-me que no, mentre es girava d'esquena demostrant la seva decisió d'abandonar el tema, la qual cosa renovà el meu disgust.

Reprenguerem una aparent normalitat, però per sota de l'habitud seguia tensant-se un incompreensible succés. Els dies següents, l'Ordal es va comprar diversos vestits, un rellotge d'or d'una de les millors marques i objectes d'ús personal o simplement de luxe que anaven canviant l'aspecte de la nostra habitació. Tot era bo, amb l'inconfusible segell de les coses de preu i tot ho deixava a l'abast comú amb una generositat que la timidesa omplia de distinció.

S'escaigué aleshores el meu aniversari i l'Ordal va regalar-me un excel·lent aparell fotogràfic. Feia temps que jo desitjava la màquina, el valor de la qual quedava molt per damunt dels meus ingressos.

—Perdonam que no accepti —vaig dir-li—. No podria correspondre a obsequis d'aquesta categoria.

—No té importància —contestà ell amb el to menor de sempre—. A mi no em costa cap esforç.

Era evident l'absència de l'esforç, la rara facilitat que semblava comportar aquell canvi de fortuna. Jo, de vegades, el relacionava amb el llibre que l'Ordal seguia llegint cada nit, amb una afició creixent, obrint molt els ulls perquè no el dominés la son. Però creia en altres causes; no ignorava que els traficants de drogues es valen en ocasions de beneïts, per a portar d'una banda a l'altra petits paquets el contingut dels quals desconeix l'ingenu ordinari. Hi havia la rifa, és clar, i les herències i els tresors amagats que algú troba casualment.

Malgrat tot, m'impressionava el fet que un home que no havia llegit mai per pròpia iniciativa, revelés de cop tant d'amor per un sol llibre. No nego que el fet avivava la meua imaginació i amb menys licitud la meua tafaneria. M'obsessionaven les tapes verdes i la lluentor daurada de les lletres que, des del meu llit i de reüll, no em permetien endevinar el títol.

Un vespre, l'Ordal s'adormí amb el llibre obert sobre el pit. El protegia instintivament amb el pes de les seves mans, però va fascinar-me la brillantor del paper satinat i el silenci em feia sentir impune. Em guardaré d'intentar atenuacions a la meua conducta. Llavors mateix em trobava culpable —no sabia ben bé de què— quan vaig apartar la gira i els llençols a poc a poc, saltant suaument a terra per acostar-me de puntetes a l'Ordal. Per desgràcia, les pàgines obertes corresponien al final i al començament de capítols i només quedaven visibles a l'esquerra unes quantes ratlles sota el nom de l'autor, "Robert Hein", i a la dreta, presidida per un cinc imprès

amb xifra romana, una línia de lletra cursiva, "El primer automòbil". Les mans tapaven tota la resta, impedint-me la captació d'altres dades que em permetessin arribar a una conclusió. Calia veure el títol i estava disposat a no retrocedir. Agafant amb la punta dels dits un extrem de la coberta, vaig començar a alçar-la lentament. L'Ordal es remogué, arronsà les cames i va inclinar el cap. Però el llibre quedà en la mateixa posició. El cor va desbocar-se'm i per un instant vaig témer que despertaria l'amic amb els batecs. No obstant, la meua decisió es mantingué inalterable i la represa del deler em valgué el triomf: estampat amb or fi sobre una tela excel·lent, reglialgia el nom de l'obra, "Mètode per a fer-se ric".

Vaig quedar-me una estona estupefacte, pensant com era de condemnable que autors i editors sense escrúpols especuessin amb l'estultícia humana. Després, em costà d'adormir-me, per les cogitacions que se m'acudien relacionant amb l'Ordal —necessàriament— la influència que podia exercir un llibre com aquell. Qui sap a quins extrems l'arrossegava, potser a frec del delictes i l'abjecció!

A mesura que reflexionava, neixia en mi una sorda rancúnia contra l'Ordal. Ningú no tenia el dret, em deia, d'ésser tan il·lús. Deixar-se entabanar per una inhàbil promesa, posar les esperances en màgics de fira o pretendre trobar en la lletra impresa d'un manual la fórmula d'una alquímia salvadora, em semblaven extrems criticables en un adult i vaig prendre partit, potser inconscientment, sense plantejar-m'ho, a favor d'accentuar el meu posat d'enuig.

Ell feia veure que no se n'adonava, o bé dissimulava el dolor que arribés a causar-li. Al cap de dos dies, va demanar-me amb mansuetud que sortís al balcó. M'ensenyà un "Jaguar" últim model, rutilant sota la claror del fanal prop d'on estava parat.

—El meu primer automòbil—, digué esquitllant la mirada.

—Sí, ja ho sé! Capítol cinquè! —vaig saltar gairebé cridant.

I tumultuosament, embarbussant-me perquè tenia acumulats més arguments que paraules pre a expressar-los, vaig condemnar el xarlatanisme i la gent que hi queia, la imbecil propensió als patrons d'èxit i de felicitat on els homes pusil·lànimes com ell perseguien un triomf sense lluita. "Es perillós tot això, Ordal —deia—. Acabaràs malament!"

—Per què? Què em pot passar? —preguntà ell sincerament espantat.

Em sorprengué el seu to suplicant. No se m'acudí aleshores què podia passar-li i com a recurs, procurant que un abrindat accent profètic suplís la pobresa polèmica, vaig dir-li:

—Tu series d'aquells que s'arriben a curar el càncer amb herbes de pastor!

Esgarrifat, va tapar-se la cara amb les mans i balbucejà: "Ja no puc retrocedir, ara. La il·lusió és massa forta..."

Tot, doncs, seguí el seu curs. Successivament, l'Ordal prengué al seu servei un xofer, una secretària rossa (arrodonida tota ella amb un savi equilibri), es comprà una casa a ciutat i un xalet prop del mar, un avió, un yacht i altres automòbils que feien joc amb diversos estats d'ànim. Cal dir que oferí compartir-ho tot amb mi, però jo mantenia un zel de missioner i un enfadament d'agitador social que, ara que hi penso a distància, no deixen de sorprendre'm. Insistia pressagiant al meu amic accidents que no arribaren a produir-se mai, amb l'únic resultat d'anar-nos distanciant fins que s'esdevingué la ruptura definitiva.

He de confessar que la culpa fou meva i que aquest sentiment es barrejà de seguida amb un altre de ràbia contra mi mateix. "Per què no ha d'ésser possible, eh? —pensava—. Si avui tot es poleix i es perfecciona, si existeixen instituts que ensenyen a tocar el violí per correspondència i sistemes que aprofiten les hores de dormir per a ensenyar matemàtiques, a base d'un enginy acústic que va repetint la lliçó, ¿per què no hi pot haver un mètode per a fer-se ric?" En realitat, em semblava convenient, quasi indispensable i d'una urgència de caràcter internacional.

El cas és que em vaig anar engrescant i una tarda, sortint de l'oficina, vaig visitar una llibreria. Un cert pudor m'obligà a fullejar unes quantes revistes i a interessar-me per le darreres novetats literàries. Em feia una mica de vergonya entrar de ple en matèria, però per fi, amb un somriure d'home de món, com si m'enfrontés amb bon humor a les febleses dels altres, vaig preguntar:

—No teniu pas el "Mètode per a fer-se ric", de Robert Hein?

—Està esgotat.

Em fou difícil dissimular la contrarietat i mantenir dignament el somrius de persona bregada. Ja havia fet una colla de projectes i de càlculs. Hi comptava, en una paraula. Costa tant de tornar a guardar l'esperança quan ja s'ha obert la capsa íntima que la tanca!

Però no estava tot perdut, encara. Hi havia altres llibreries i una obra no desapareix així com així del mercat. Vaig iniciar un recorregut penós, pel desengany que anava augmentant a cada negativa. Em sentia irritat contra la imprevisió de l'editor fent curt en un títol tan extraordinari.

Tenia un amic llibreter de vell, home entès com pocs i d'una memòria prodigiosa. Em costava decidir-me a visitar-lo, perquè trobava denigrant exhibir la meva dèria a un conegut. Pel mateix motiu, exacerbat per raons fàcilment comprensibles, hauria renunciat a qualsevol fortuna abans que demanar el llibre a l'Ordal.

No obstant, l'entrevista amb l'amic llibreter se'm féu inevitable. A l'entrar a la botiga, tenia la boca seca, una insòlita suor a les mans i m'imagino que devia anar lleugerament despentinat i amb la corbata de gairell. Ja no em quedava esma per a la simulació i prescindint de preàmbuls de cortesia, vaig preguntar de bursada:

—Tens el "Mètode per a fer-se ric", de Robert Hein?

—No. No el trobaràs enlloc.

M'explicà que la companyia editora havia desistit de noves edicions de l'obra, perquè els linotipistes, els correctors, tot el personal que intervenia en la confecció del llibre s'anava retirant a viure de renda i l'empresa perdia valuosos col·laboradors. Per altra banda, els governs tendien a prohibir-lo i les autoritats recollien els exemplars. Així, ni a les biblioteques públiques no era possible estudiar-lo...

—I algun particular? Pagant bé el simple lloguer del llibre...

—Ho hem provat tot.

Vaig estintolar-me en el taulell, amb sensació de cremor a la gorja. El llibreter provava d'ajudar-me amb frases amables: "No et diré pas que els diners no ho són tot. Havent llegit tant i a la teva edat, ho has de saber per força. Mira: si vols, tinc un altre manual de la mateixa sèrie..."

—Un altre títol de Robert Hein?

—Sí.

La notícia m'esparpillà: "Quin títol és?"

—El "Mètode per a trobar la felicitat en la pobresa".

La poca seducció que es desprenia del nom de l'obra, tornà a enfonsar-me en el meu desencís. Maquinalment, més que per altra cosa per una resta de ganes de quedar bé, vaig adquirir-la prescindint de regatejar, sortint de seguida sense acomiadar-me, així com havia entrat abans sense saludar.

Desvetllat pel cansament i per l'enuig, vaig ficar-me d'hora al llit, amb el desig malsà de torturar-me amb l'insomni. Volia acumular més motius de plany, però no comptava com és de llarga la nit quan falta l'ajut de la son. Després d'innombrables voltes i d'esbullar la roba del llit, vaig agafar com un autòmat el "Mètode per a trobar la felicitat en la pobresa". Fou un gest dictat per la desesperació.

Però em sembla de llei declarar que la lectura em fascinà des de les primeres ratlles. L'autor tenia un estil suggestiu, insinuant, que duia la pau a l'esperit. Començava amb una llarga relació de totes les coses no indispensables de les quals ens podríem passar alleugerint el pes de les nostres responsabilitats. Seguia després afluint subtilment els lligams socials i les obligacions derivades de les nor-

mes de convivència. A la meitat del llibre, tant se me'n donava de les fluctuacions de les monedes, de les crisis periòdiques de l'economia occidental i del problema dels sense feina. Per primera vegada, veia el futur amb una indiferència mofeta.

L'endemà mateix vaig deixar l'empleu. Dos dies després, rescindí el contracte del pis, regalant a la portera les meves pertinences, per tal de dedicar-me a vagar i a observar.

I al cap de dues setmanes, saltant-me dos capítols del llibre (o anticipant-me, millor dit, al sistema correlatiu del mètode), vaig trobar-me el primer poll. Recordo que jo estava recolzat en el tronc d'un presseguer, prop d'un rec que m'abaltia amb el murmurí de la seva aigua. Amb l'alegria que sovint va aparellada al descobriment de nous companys, contemplava damunt la mà estesa aquella ínfima criatura que duia la meva sang. Li caigué al damunt una gota de rosada i per a protegir-la d'elements tan desproporcionats a la seva indefensió, me la vaig tornar delicadament a la pitrera.